

Kúria

Közhiteles nyilvántartások közhitelessége

Joggyakorlat-elemző Csoport

2021.EI.II.JGY.K.2.

A „Közhiteles nyilvántartások közhitelessége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport által készített összefoglaló vélemény kivonata

1. Bevezetés

A Kúria elnöke a Bszi. 29-30. §-aiban foglalt rendelkezések alapján indokoltnak látta megvizsgálni a közhiteles nyilvántartásokkal kapcsolatos joggyakorlatot, ezért a Kúria elnökhelyettesének és a Kúria Közigazgatási Kollégiuma kollégiumvezetőjének indítványára a polgári és közigazgatási ítélkezési tevékenység vizsgálata keretében 2021. évre „A közhiteles nyilvántartások közhitelessége” vizsgálati tárgykörben joggyakorlat-elemző csoportot állított fel.

A mai modern társadalom szerves részét képezik a különféle nyilvántartások, hiszen az állami szervek, de maga az állam sem tudna megfelelő információk nélkül működni. Ez nem új keletű gondolat, már az ókorban is gyűjtöttek adatokat például a polgárok adóztatása érdekében.

A nyilvántartás egy olyan adatbázis, amely rendszerezetten tartalmazza a meghatározott célból összegyűjtött információkat.

A közhitelesség egyes fogalmi kritériumait szabályozta már például az 1875. évi XXXVII. törvénycikk (kereskedelmi törvény). A 7. § - 9. §-ai értelmében a törvény által előszabott bejegyzésekre a törvényszékek által kereskedelmi cégjegyzékek vezetendők... a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bejegyzések haladéktalanul közzéteendők... harmadik személyek irányában a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bejegyzések a közzététel napjától bírnak foganattal... a megtörtént közzététel nem tudásával senki sem mentheti magát.

A Ptk. 5:170. §-a alapján az ingatlan-nyilvántartás a bejegyzett jogok és feljegyzett tények fennállását hitelesen tanúsítja. Az 5:171. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha valamely jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, vagy ha valamely tényt oda feljegyezték, senki sem hivatkozhat arra, hogy annak fennállásáról nem tudott.

A Ptk. 3:13. § (2) bekezdése szerint a jogi személyek nyilvántartása közhiteles: vélelmezni kell, hogy a nyilvántartott jogok, tények és adatok fennállnak és valóságosak. Senki nem hivatkozhat arra, hogy nyilvántartott adatról nem tudott. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a nyilvántartásban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.

A Ctv. 22. § (1) bekezdése szerint a cégnyilvántartás hitelesen tanúsítja a benne foglalt adatok, továbbá a bejegyzett jogok és tények fennállását, illetve azok változásait. Ellenkező bizonyításig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a cégnyilvántartásban szereplő, illetve a Céglépcsőben közzétett adatban bízva, ellenérték fejében szerez jogot. A (2) bekezdés értelmében a cég – jóhiszemű személlyel szemben – nem hivatkozhat arra, hogy az általa bejelentett és a cégjegyzékbe bejegyzett valamely adat nem felel meg a valóságnak.

Az Ákr. 97. § (1) bekezdés b) pontja alapján a hatóság a jogszabályban meghatározott adatokról hatósági nyilvántartást vezet, ha a nyilvántartás vezetésének célja a benne foglalt adatok közhitelű igazolására, bizonyítására szolgál (közhiteles hatósági nyilvántartás). A (2) bekezdés szerint, ha törvény eltérően nem rendelkezik, a hatósági nyilvántartás közhitelessége alapján az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a hatósági nyilvántartásban szereplő adatokban bízva szerez jogot. Az ellenkező bizonyításáig a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatról vélelmezni kell, hogy az fennáll, és a hatósági nyilvántartásból törölt adatról vélelmezni kell, hogy nem áll fenn.

Nagyon sokféle nyilvántartás létezik, amelyeket tárgyuk, jogi hatásuk, hozzáférhetőségük és számos más szempont szerint különböztethetünk meg egymástól. Bizonyító erő szempontjából a nyilvántartásokat általában közhiteles vagy nem közhiteles nyilvántartásra osztjuk.

A nyilvántartást vagy annak bizonyos adatait törvény minősíti közhitelessé. A közhitelességnek nincs egységesen, minden jogterületen, valamennyi közhiteles nyilvántartás tekintetében ugyanazzal a tartalommal bíró definíciója. Mint látható, a jogfogalmat a különféle törvények hasonlóan, de kisebb-nagyobb eltéréssel rendezik, ám előfordul az is, hogy egyes nyilvántartás tekintetében egyáltalán nem határozza meg a közhitelesség fogalmát.

Mindezek után azt mondhatjuk, hogy a „közhiteles” szó mind hétköznapi, mind jogi értelemben ismert kifejezés, jelentése évszázadok alatt lényegében nem változott. Nagyjából azt jelenti, hogy az ilyen adat valós, ténszerű, hihető, hitelt érdemlő információ. Közhiteles nyilvántartás alatt pedig nagyjából egy olyan

listát értünk, amely a valóságnak megfelelően tartalmaz bizonyos adatokat, vagyis mindenki bízhat abban, hogy amit a nyilvántartás tartalmaz, az tényleg fennáll, amit pedig nem tüntet fel, az nem áll fenn. Általában azt is feltételezzük, hogy ezek az adatbázisok nyilvánosak, bárki számára hozzáférhetőek, amiből nagyjából azt is következtetjük, hogy a nyilvántartásba az érintettek kötelesek betekinteni, alappal nem hivatkozhatnak arra, hogy valamely bejegyzett adatról nem volt tudomásuk. Általában. Nagyjából.

2. A vizsgálat tárgya

A Kúria elnöke által meghatározott vizsgálati tárgykör: a polgári és a közigazgatási ítélkezési tevékenység keretében a közhiteles nyilvántartások közhitelessége. Ennek megfelelően a Kúria elmúlt öt évben jogerősen befejezett polgári és közigazgatási ügyekben hozott, vizsgálati tárgykör szerint releváns határozatai képezték a vizsgálat fő tárgyát. Emellett a vizsgálatot kiterjesztettük azokra az elmúlt öt éven belül kiadott, a vizsgálat tárgyával kapcsolatos törvényszéki határozatokra is, amelyeket a Kúria felülvizsgálati bíróságként nem bírált el.

3. A vizsgálat módszere

A vizsgálati tárgykörre figyelemmel a Kúria határozatainak adatbázisából az elmúlt öt év jogerősen befejezett polgári és a közigazgatási ügyei közül a „közhiteles” szavak a kivonatban feltételre válogattunk. Ez nem mutatott olyan számszaki eredményt, amivel a joggyakorlat-elemzést megkezdhattük volna, ezért a keresést kiterjesztettük a „közhiteles” szavak a szövegben feltételre. Emellett célirányosan – a tagok munkája során behatóbban ismert – más

adatbázisból is kerestünk (pl. anonim választási határozatok) feldolgozásra érdemes döntést. Az így nyert több száz ügyből egyedi tartalmi vizsgálat alapján válogattuk ki azokat a határozatokat, amelyeket a vizsgálati tárgykörre figyelemmel relevánsnak tartottunk, a joggyakorlat-elemzés szempontjából fontos megállapításokat tartalmaznak. Sok olyan ügyet találtunk ugyanis, amelyekben van szó ugyan köziteles nyilvántartásról, de a döntés alapját – akár a nyilvántartásból felhasznált adatok, akár a bizonyítással összefüggésben – nem a közhitelesség kérdésköre képezte, e tekintetben releváns megállapításokat nem tartalmaznak. Így az előzetes szűrés nem volt megspórolható.

A törvényszéki határozatokat a törvényszéki közigazgatási kollégiumvezetők – egyedi tartalmi vizsgálat alapján – válogatták ki.

A joggyakorlat-elemző csoport külsős (nem bíró) tagjai a szakmai munkájukkal összefüggésben, hivatalból rendelkezésre álló határozatokat használták fel az elemzéshez. Tőlük a téma elméleti megközelítését is elvártuk.

A feladatkiosztásnál fontosnak tartottuk, hogy legyen olyan részanyag, amely a közhitelesség fogalmát helyezi fókuszba, egy másik pedig a jogorvoslatokkal foglalkozik.

Figyelembe vettük, hogy a közhitelesség kérdése a leggyakrabban az ingatlan-nyilvántartási perekben jelent meg, azonban az ingatlan-nyilvántartási perek gyakorlatát a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja már vizsgálta (Összefoglaló vélemény 2016). Ezért – az indokolatlan túlsúly elkerülése érdekében – a témakör ítélkezését nem az előfordulási gyakoriság szerinti terjedelemben elemeztük. Egyes nyilvántartások közhitelességének kérdése a polgári- és a közigazgatási

ítélkezésben is megjelent, ezeket igyekeztünk mindkét irányból vizsgálni (például cégnyilvántartás, civil szervezetek nyilvántartása). Esetenként adott nyilvántartás közhitelességét elméleti oldalról és gyakorlati megközelítésben is elemeztük (például Országos Erdőállomány Adattár, személyiadat – és lakcímnnyilvántartás).

Az elemző munka kezdetén azt feltételeztük, hogy miután a közhitelesség jogi fogalma, tartalma, terjedelme nem egyértelmű és nem egységes a különböző közhiteles nyilvántartások tekintetében, ezért az ítélkezési gyakorlat - különösen az ellenbizonyítás, illetve a jogorvoslat tekintetében - bizonytalan, nem feltétlenül egységes. A hipotézisünk tehát az volt, hogy a közhitelesség, a közhiteles nyilvántartás számos értelmezési kérdést vet fel az ítélkezés során, a közhiteles nyilvántartások közhitelessége nem érvényesül problémamentesen joggyakorlatban, ténylegesen inkább csak úgy általában, nagyjából közhiteles a közhiteles nyilvántartás.

4. A vizsgálat számokban

A vizsgálati tárgykör szempontjából összesen 231 db állami nyilvántartás jöhet számításba. Ebből 223 db hatósági nyilvántartás, 4 db bírósági, 4 db közjegyzői nyilvántartás.

A nyilvántartások fajtáinak megoszlása

A joggyakorlat-elemző csoport – legalább érintőlegesen – 36 db nyilvántartással foglalkozott, ami az állami nyilvántartások 16%-át teszi ki. Az arányszámból messzemenő következtetést azonban nem lehet levonni, hiszen a vizsgálati tárgykör nem a közhiteles nyilvántartásokra, hanem a közhiteles nyilvántartásokkal kapcsolatos polgári és közigazgatási ítélkezési tevékenységre vonatkozott. Nagyon sok közhiteles nyilvántartással kapcsolatban nincs semmiféle bírósági joggyakorlat. A megalapozott következtetések levonása érdekében ilyenből is elemeztünk néhányat a közhitelesség szempontjából (például légi jármű nyilvántartás, úszólétesítmények lajstroma, házassági- és élettársi vagyoni szerződések országos nyilvántartása). Elmondható, hogy az ítélkezési gyakorlatban előforduló közhiteles nyilvántartások szinte teljes körével foglalkoztunk.

Az ismertetett vizsgálati módszerrel a Kúria határozatainak adatbázisából, illetve a törvényszéki kigyűjtésekből több száz határozatot nyertünk. Ebből 259 db olyan

határozatot találtunk, amely a joggyakorlat-elemzés szempontjából releváns volt, ezeket az egyes munkarészekben feldolgoztuk.

5. A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményében feldolgozott témakörök

- A közhitelesség fogalmi kérdései
- Közhiteles hatósági nyilvántartásokkal kapcsolatos közhitelességgel összefüggő közigazgatási bírósági joggyakorlat az Ákr. 97.§ (2) bekezdése tükrében
- A cégnyilvántartás közhitelessége a polgári ítékezésben
- A cégnyilvántartás közhitelessége a közigazgatási bíraskodás oldaláról
- Gépjárműnyilvántartás
- A személyiadat és lakcímnyilvántartás
- A civil szervezetek nyilvántartása a közigazgatási ítékezésben
- Az ingatlan-nyilvántartás mint közhiteles nyilvántartás a polgári ítékezésben
- Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége a közigazgatási peres eljárásokban
- Az élettársi nyilatkozatok nyilvántartása és adatainak közhitelessége
- A házassági és élettársi vagyoni szerződések nyilvántartása
- A gondnokoltak és az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartása
- Az anyakönyv közhitelességének elemzése a jogszabályok és a bírósági gyakorlat tükrében
- A személyiadat- és lakcímnyilvántartás alapjai
- Zálogjogi nyilvántartás, úszólétesítmények nyilvántartása,

légi jármű nyilvántartás, vízikönyv

- Az országos erdőállomány adattár, az erdőgazdálkodói nyilvántartás – a szabályozások lényegéről, a nyilvántartási főbb jellemzőkről, a nyilvántartások közhitelességéről
- A földhasználati nyilvántartáshoz, a mezőgazdasági parcellaazonosító rendszerhez, az országos erdőállomány adattárhoz, valamint az erdőgazdálkodói nyilvántartáshoz kapcsolódó kúriai joggyakorlat ismertetése
- A választói jogosultság nyilvántartása a Ve.-ben
- Közhitelesség a törvényszéki közigazgatási jogalkalmazásban, ezen belül:
 - Személyi adat és lakcímnyilvántartás
 - Földműves nyilvántartás
 - Földhasználati nyilvántartás
 - Országos erdőállomány adattár és erdőgazdálkodói nyilvántartás
 - Civil szervezetek nyilvántartása
 - Igazságügyi szakértői névjegyzék – igazságügyi nyilvántartó rendszer
 - Ügyvédi kamarai nyilvántartás
 - Egyéni vállalkozók nyilvántartása
 - Cégnyelvántartás
 - Gépjárműnyilvántartás
 - Úszólétesítmények nyilvántartása
 - Védetté nyilvánított kulturális javak nyilvántartása

6. Összegző megállapítások

A joggyakorlat-elemző csoport a közhiteles nyilvántartásokkal kapcsolatos bírósági ítélkezési gyakorlatot az I. Joggyakorlat-elemző csoport és munkájának ismertetése című fejezetben részletezett módszerrel megvizsgálta, és a következő összegző megállapításokat fogalmazta meg.

Közhitelesség mint jogfogalom

A közhitelesség polgári jogi szabályozásának célja a piacgazdasági forgalom biztonságának garantálása, a gazdasági élet információval való ellátása, csökkentve ezzel a piaci jogügyletek költségeit, kockázatát. E funkció ellátása érdekében az állam – a felek ügyletkötési szabadságának tiszteletben tartása mellett – vállalja bizonyos nyilvántartások vezetését, mint például az ingatlan-nyilvántartást, a cégnyilvántartást, a zálogjogi nyilvántartást stb. A nyilvántartás akkor tudja betölteni a célját, ha mindenki bízhat abban, hogy a bejegyzett adatok a valóságnak megfelelnek.

A közigazgatási hatósági nyilvántartások célja az állami feladatellátáshoz szükséges információk biztosítása. E nyilvántartások közhitelessége már nem feleltethető meg a magánjogi közhitelességi szempontokkal, itt ugyanis nem a közbizalmi jellegnek, hanem a közhatalom gyakorlásának van jelentősége. A fogalom lényegében a közigazgatási-hatósági nyilvántartások tanúsító erejét jelenti.

Annak ellenére, hogy mindkét jogterületen ugyanúgy „közhiteles” nyilvántartásról beszélünk, a fogalom tartalma nem egységes, az kisebb-nagyobb

eltérést mutat nyilvántartásonként. Már magának a kifejezésnek a használata is következetlen, a közhiteles mellett a közhitelű fogalom is megjelenik, lényegében azonos tartalommal.

A közhitelességnek nincs egy általános, egységes definíciója, mert az egyes nyilvántartásokat közhitelessé minősítő törvények erre részben különböző fogalommeghatározást adnak, vagy egyáltalán nem határoznak meg közhitelességi definíciót az adott nyilvántartás tekintetében. Ugyanannak a fogalomnak ugyanazon a jogterületen más-más tartalommal való megtöltése elbizonytalaníthatja a jogalkalmazást, eltérő jogértelmezéshez, végső soron széttartó joggyakorlathoz vezethet.

A nyilvántartásba bejegyzett adatok közhitelessége az ítékezésben

Bár az egyes nyilvántartásokra vonatkozó jogszabályok nem teljesen azonos közhitelességi definíciót adnak, az eltérő megfogalmazások ellenére az ítékezési gyakorlat egységes abban, hogy a közhiteles nyilvántartásban szereplő, illetve a nyilvántartásba bejegyzett közhitelesnek minősülő adatok – az ellenkező bizonyításáig – a valóságnak megfelelően, hitelesen tanúsítják a feltüntetett adatok, jogok, tények fennállását, változását. A közhiteles nyilvántartás adatainak helyességéhez törvényi vélelem fűződik, és a vélelem jellegéből adódóan azt valósnak és igaznak kell elfogadni.

Töretlen annak megítélése is, hogy a jogügyletekben, a hatósági eljárásokban, a polgári és a közigazgatási ítékezés során a közhiteles nyilvántartás adatait figyelembe kell venni. A nyilvántartás adata irányadó, azt tényként kell elfogadni, elsősorban abból kell kiindulni, ez nem mérlegelési kérdés. Ugyanígy hiteles a nyilvántartásba be nem jegyzett adat, vagyis a nyilvántartásban nem szereplő,

vagy onnan törölt adat azt tanúsítja, hogy az nem létezik, az ilyen jog, tény nem áll fenn.

A bírói gyakorlat értelmében a nyilvántartásba való bejegyzés, az abból történő törlés, a változás átvezetése harmadik személyekkel szemben azt követően hatályos, hogy a nyilvántartásba bejegyezték, onnan törölték, átvezették. Azaz nem az alapul szolgáló szerződés kelte, a meghatalmazás dátuma, a tisztségviselő megválasztásának napja, stb., hanem a nyilvántartásban való megjelenésnek, a közzétételnek van jelentősége.

Azonos az ítékezés a tekintetben, hogy abban az eljárásban, amelyben a közhiteles nyilvántartás adatát felhasználják, az eljáró szerv (hatóság) tényállás tisztázási kötelezettsége nem terjed ki a bejegyzett adat helyességének hivatalbóli ellenőrzésére.

Egységes az is, hogy ha a jogszabály rendelkezése szerint a nyilvántartásnak csak bizonyos adatai közhitelesek, akkor a többi adathoz, például az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett személyek, a nyilvántartott ingatlanok adataira nem vonatkozik a tanúsító erő.

A közhitelesnek nyilvánított adat mibenlétét kibővíteni nem lehet. Így például az élettársi nyilvántartás annyiban közhiteles, hogy tanúsítja a felek élettársi kapcsolatának létrejöttére és fennállására vonatkozó egyező nyilatkozat megtételét és annak időpontját, de azt nem tanúsítja közhitelesen, hogy az élettársi kapcsolat valóban fennállt.

Az ítékezési gyakorlat szerint nem alapos a fél azon hivatkozása, hogy a nyilvános közhiteles nyilvántartásban feltüntetett adatról nem tudott.

A jóhiszeműség kérdése

Annak ellenére, hogy a jóhiszemű jogszerző általában megjelenik a közhitelességi definíciókban, ezzel kapcsolatos joggyakorlat jellemzően csak az ingatlan-nyilvántartási perekben jelent meg, e tekintetben általános megállapítást nem lehetett tenni.

Az ellenbizonyítás

A közhitelesség fogalmának általános törvényi feltétele, hogy a nyilvántartásban szereplő adatok, jogok, tények fennállását, változását, törlését az ellenkező bizonyításáig tanúsítja hitelesen. A nyilvántartás tartalma, adatai tehát megdönthetők. Egységes annak megítélése, hogy a nyilvántartásban feltüntetett adatokkal szemben a bizonyítás azt terheli, aki az adatok helyességét, valósággal egyezőségét vitatja.

Az ítélkezési gyakorlat alapján az ellenbizonyítás körében ennél több általános megállapítást nem lehet tenni.

Van ugyanis olyan nyilvántartás, illetve olyan adat, amely tekintetében ellenbizonyításnak nincs helye, különböző jogcímeken polgári per indítható. Amikor helye van ellenbizonyításnak, akkor általában a nyilvántartás adatának felhasználási célja szerinti eljárásban a nyilvántartás adata nem dönthető meg, azt a nyilvántartás vezetésére vonatkozó eljárásban kell tisztázni. Esetenként a felhasználás célja szerinti eljárásban is lehetőség van ellenbizonyításra, azonban teljesen változó, hogy milyen bizonyítékok fogadhatók el az adat megdöntésére. Előfordult, hogy meghatározott okirattal sikerült az ellenbizonyítás, máskor a felróhatóság, az önhiba kérdése is értékelési szempont volt.

A kijavítás, módosítás, helyesbítés nyilvántartásonként eltérően alkalmazható.

További probléma, hogy ha egy nyilvántartott adattal szemben a felhasználási cél szerinti eljárásban sikeres is volt az ellenbizonyítás, annak továbbhatása nincs, tehát maga a közhiteles nyilvántartás annak ellenére változatlan marad, hogy az adat valósága melletti vélelem megdőlt.

Nehezíti az ellenbizonyítást, amikor az adatváltozás bejelentésére köteles személy nem tesz eleget bejelentési kötelezettségének. A pénzbírság kilátásba helyezése, a szankció alkalmazása nem változtat azon, hogy egy közhiteles nyilvántartás nem valós adatot tartalmaz.

Előfordul, hogy ugyanazt az adatot közhiteles nyilvántartások különbözőképpen tartalmazzák. Ha jogszabály nem ad eligazítást, akkor kétséges, hogy melyik adatot kell hitelesnek tekinteni. Ha jogszabály rendezi is a kérdést, az anomália fennmarad, hiszen csak annyit tudhatunk, hogy melyik az irányadó, de az ellentétes, ez által valótlán adat továbbra is egy közhiteles nyilvántartás részét fogja képezni.

A sikeres ellenbizonyítást lehetetleníteni el esetenként a nyilvántartás adatával szembeni kifogás előterjesztésére nyitva álló, illetve egyébként a bejegyzés, vagy a bejegyzés megtagadásával kapcsolatos jogorvoslati határidő rövidsége. Ez különösen akkor lehet aggályos, amikor a közhiteles nyilvántartásban feltüntetett adat valóságának megkérdőjelezése alapjogi sérelmet is elővetíthet. Ha például a rövid határidők miatt a bizonyítás-ellenbizonyítás nem lehetséges, a választói névjegyzékben nem szereplő, vagy onnan törölt személy a választójogát nem gyakorolhatja. Ha utóbb be is bizonyosodik az adat helytelensége, a jogsérelem már nem reparálható. A bírói gyakorlat itt széttartó volt, alkalmanként ezt elegendő alapnak tekintette egyfajta méltányos elbírálásra, a törvényi határidők úgymond rugalmas kezelésére, esetleg a bizonyítási kötelezettség valószínűsítési kötelezettséggé enyhítésére.

A joggyakorlat-elemzés eredménye az, hogy az ellenbizonyítás, illetve a jogorvoslatok a közhiteles nyilvántartások gyenge pontja, ami elsősorban a szabályozási hiányosságból fakad. A vonatkozó törvényi rendelkezések gyakran meglegednek annak pusztán kimondásával, hogy a nyilvántartás adatát mindenki az ellenkező bizonyításig köteles elfogadni, de ennek konkrét szabályait már nem határozza meg. Ez a hiány nagyban nehezíti a joggyakorlatot, elbizonytalanítja az ítélkezést, gátolja a jogegység követelményének érvényesülését.

A nyilvántartások adatai és az adatok igazolása

A közhiteles nyilvántartásokkal kapcsolatos bírói gyakorlat a hitelesség megítélésénél magát a nyilvántartást, illetve a nyilvántartás adatát helyezte fókuszba. A nyilvántartásra vonatkozó közhitelességi szabályozást elemezte, és abból vont le következtetést egy konkrét nyilvántartásbeli adattal kapcsolatban.

A bírósági eljárásokban azonban ténylegesen nem maga a nyilvántartás, hanem a nyilvántartásban szereplő adatról kiállított igazolás szerepel bizonyítékként.

A nyilvántartások adatairól különböző formájú és tartalmú igazolások készülnek. Ilyen például a cégkivonat, a cégmásolat, a közigazgatási hatósági nyilvántartások adatairól hatósági bizonyítványt, illetve hatósági igazolványt állítanak ki, mint például tulajdoni lap, anyakönyvi kivonat, adó- és értékbizonyítvány, személyazonosító igazolvány, útlevelel, lakcímkártya. Az adatigazolásokban - különbözőségük ellenére - közös az, hogy mindegyik – elnevezésétől, tartalmától függetlenül - közokiratnak minősül. A közokiratot az ellenkező bizonyításig valódinak kell tekinteni, a közokirat teljes bizonyító erővel bizonyítja a közokirattal tanúsított adatok és tények valóságát.

A nyilvántartás adatairól kiállított igazolás azonban nem csak közhiteles adatot tartalmaz. Mivel azonban az adatigazolás – a benne foglalt adatok közhitelességétől függetlenül – teljes egészében közokirat, ezért annak

valamennyi adata, így a nyilvántartás szerint még nem közhiteles adat is - az igazolás kiállításával - lényegében közhitelessé válik. A különböző adatigazolások, a hatósági bizonyítványok, hatósági igazolványok közokirati jellege miatt ezért lényegében nincs jelentősége annak, hogy az adat közhiteles nyilvántartásból vagy nem közhiteles nyilvántartásból származik, vagy pedig az adat közhiteles nyilvántartás nem közhiteles adata. Az eredetileg nem közhiteles adat a közokirati forma miatt bizonyító erővel bír, valóságát úgy kell megdönteni, mint a közhiteles adat helytállóságát.

Ennek a jogszabályokból levezetett következtetésnek azonban az ítélkezési gyakorlat általában nem tulajdonít jelentőséget, és az adatigazolásnak – a közokirati jellege ellenére – csak azt az adatát tekinti közhitelesnek, amelyik a nyilvántartásra vonatkozó szabályozás szerint is közhiteles. A közhiteles nyilvántartás közhitelessége érvényesül az ítélkezésben tehát az adatról kiállított közokirat közhitelességével szemben.

Egyéb következtetések

Egyetlen közhiteles nyilvántartás sem közhiteles teljeskörűen a gyakorlatban, hiszen rendszerint eseménykövetők, ezért mindig van bizonyos időbeli eltolódás.

Emellett nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az informatikai fejlődés, a gépesítés, az automatikus adatátvétel ellenére az adatok bevitele emberi közreműködéssel történik, amely mindig magában hordozza a hiba lehetőségét.

A különféle hivatalbóli eljárások (törvényességi, felügyeleti) pedig csak utólagos kontrollt jelentenek, a jogsértést visszamenőleg nem küszöbölik ki, a jövőre nézve vonhatnak csak le következtetéseket.

Amikor a nyilvántartásba vétel nem kötelező, akkor a nyilvántartott adatok közhitelesek ugyan, de maga a nyilvántartás nem teljes.

A közhiteles nyilvántartásba való bejegyzést nem feltétlenül előzi meg ellenőrzés (automatikus döntéshozatal, automatikus bejegyzés), így előfordulhat, hogy az adat már a bejegyzés pillanatában sem valós.

Az érintett nem mindig értesül a bejegyzésről, törlésről, változásról, utóbb – már csak a határidők miatt is - problémás lehet az ellenbizonyítás.

A nem nyilvános közhiteles nyilvántartásoknál nehézséget okozhat a nyilvántartás adataiban bízó jóhiszemű jogszerzés, problémás lehet az ellenkező bizonyítása.

Jogegységi eljárás nem indokolt

A joggyakorlat-elemző csoport véleménye szerint egyik ügyszakban sincs szükség jogegységi eljárás lefolytatására a joggyakorlat továbbfejlesztése, illetve az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében. A közhiteles nyilvántartásokkal kapcsolatos joggyakorlat általában egységes, a közhitelesség kritériumait lényegében egyezően ítéli meg a polgári- és a közigazgatási ügyszak is. Széttartó joggyakorlatot ügyszakon belül sem volt jellemző. Az esetenként, az ellenbizonyítás körében tapasztalt ítélkezési bizonytalanság a jogi szabályozás elnagyoltságából ered, és egyrészt idővel egységesedett (például választói névjegyzékkel kapcsolatos ítélkezés), másrészt a nyilvántartások sokszínűsége és a vonatkozó ágazati szabályok szerteágazó volta miatt nem széttartó jogértelmezésről, hanem össze nem mérhető egyedi megoldásokról beszélhetünk.

Jogalkotási javaslat

A joggyakorlat-elemző csoport konkrét jogalkotási javaslatot nem fogalmazott meg. A feladatunk ugyanis az ítélkezési gyakorlat vizsgálata volt, ám ennél jóval nagyobb kört ölel fel a közhiteles nyilvántartásokkal kapcsolatos tényleges jogalkalmazási gyakorlat. Megfontolandó lenne azonban a „közhiteles” szó, mint

jogfogalom következetesen egységes használata, vagy esetleg megnevezésében és tartalmában is különbséget tenni a forgalom biztonságát célzó és az állami feladatellátás érdekében vezetett nyilvántartások, illetve azok bizonyító ereje között. Teljesen egységes jogi szabályozást biztosan nem lehet valamennyi nyilvántartásnak adni, a nyilvántartások sokszínűsége, számos különbözőségük miatt eltérő szabályozásra mindig szükség lesz.

A nyilvántartott adatok korrekciója, a javíthatóság, az ellenbizonyítás, a bejegyzéshez kapcsolódó különféle igények érvényesíthetősége, a jogorvoslatok szabályozása az ítélkezés során számos kérdést vetett fel. Ezért érdemes lehet az egész jogterület jogalkalmazási (nemcsak az ítélkezési) gyakorlatának áttekintése, és szükség szerint pontosítás a jogi szabályozásban.

Véggövetkeztetés

A joggyakorlat-elemző csoport kezdeti feltételezése helytállónak bizonyult. A „közhiteles” szó mint jogi fogalom következetes definiálásának hiánya, különösen a nyilvántartás adataival szembeni ellenbizonyítás és a jogorvoslatok szabályozásának elnagyoltsága miatt az ítélkezési gyakorlat esetenként bizonytalan, számos jogértelmezési kérdés merült fel. A közhiteles nyilvántartások közhitelessége, „általában”, „nagyjából”, de nem teljesen problémamentesen érvényesül a bírói jogalkalmazásban.

A Joggyakorlat-elemző csoport Összefoglaló véleményét a Kúria Közigazgatási Kollégiuma 2022. október 11. napján elfogadta.

Budapest, 2022. október 12.

Dr. Vitál-Eigner Beáta

kúriai bíró, mb. tanácselnök

a Joggyakorlat-elemző csoport vezetője